

**RECOMANDĂRI PENTRU MEMBRII CURȚII CONSTITUȚIONALE DIN RM  
din partea participanților la dezbaterile publice LOGICA ȘI SPIRITUL CONSTITUȚIEI ÎN  
PROCESUL DE CONSTITUIRE EFECTIVĂ A NOULUI PARLAMENT ÎN R.MOLDOVA  
4 septembrie, 2009, IDIS „Viitorul”**

*În urma analizei și dezbaterilor privind procesul de constituire a Parlamentului Republicii Moldova în ședința din 28.08.09, noi, reprezentanții științei dreptului public, dorim să menționăm următoarele:*

1. Conform doctrinei constituționale și potrivit prevederilor exprese ale Constituției R.M., Parlamentul este organul reprezentativ suprem, care reprezintă voința poporului ca voință generală. În calitate sa de organ reprezentativ, Parlamentul este constituit în calitate sa de organ colectiv, iar conform principiului colegialității, principiu care stă la baza organizării și funcționării organelor colective, organele colective își manifestă voință prin diferite acte adoptate în mod colectiv. Cât privește Parlamentul Republicii Moldova, conform prevederilor art.66, lit a) din Constituție, acesta adoptă legi, hotărâri și moțiuni. Momentul în care Parlamentul poate adopta acte juridice, este stabilită în Regulamentul Parlamentului, art.2 și 3 care prevăd: art. 2 (2) Președintele ședinței oferă cuvânt Președintelui Curții Constituționale pentru prezentarea raportului privind rezultatele alegerii Parlamentului și validarea mandatelor deputaților aleși; art.3 Parlamentul se consideră legal constituit din data ședinței de constituire.

Deoarece după audierea raportului Președintelui CC Parlamentul porcede la organizarea sa internă, trebuie să înțelegem că constituirea legală a avut loc după audierea raportului Președintelui CC, și din acest moment, Parlamentul poate și este obligat ca organ colectiv, căruia i-au fost recunoscute oficial împuternicirile, să adopte prin vot orișice manifestare de voință a sa.

Analizând procedura desfășurării ședinței de constituire a noului Parlament pe data de 28 august a.c., constatăm că decanul de vârstă, deputatul Ivan Calin, a declarat ședința Parlamentului închisă, anunțând o pauză în activitatea Parlamentului până la 4.09.09, fără a consulta deputații din Parlament, fără a pune propunerea parvenitră la vot, încălcând astfel procedura adoptării hotărârilor Parlamentului.

2. Președintele ședinței inaugurale ar fi trebuit să pună la vot orice propuneri izvorâte din partea grupurilor politice sau a unor deputați validați în mandatele lor de reprezentanți ai poporului din RM. Erorile procedurale ar fi trebuit să fie corectate de către alți deputați cu experiență legislativă, apelând, în cazul unei dispute procedurale, la consultații ale experților juridici. Deoarece ședința Parlamentului a fost întreruptă de către decanul de vârstă, fără a consulta deputații parlamentului, considerăm corectă și legitimă continuarea ședinței Parlamentului de către majoritatea parlamentară, care a avut loc în conformitate cu prevederile Regulamentului. De asemenea, suntem de părere că grupa deputaților comuniști a părăsit ședința Parlamentului din proprie inițiativă, utilizând un drept nescris de a participa sau nu la lucrările Parlamentului.

3. Termenul de 10 zile prevăzut de alin.(3) al art.4 “Frațiunile parlamentare se constituie în termen de 10 zile după constituirea legală a Parlamentului” are un caracter restrictiv, care stabilește termenul final în care se pot constitui fracțiuni parlamentare. În această ordine de idei, considerăm ca acest termen, de fapt, alin.2 al aceluiași articol îl stabilește pentru deputații aleși în bază de liste ale concurenților electorali, care nu au întrunit numărul necesar pentru a constitui o fracțiune parlamentară, precum și deputații independenți care se pot reuni pentru a constitui o fracțiune parlamentară mixtă sau se pot afilia altor fracțiuni parlamentare constituite potrivit alin.(1). Alin (1) al art.4 spune că deputații constituie fracțiuni parlamentare alcătuite din cel puțin 5 deputați aleși în bază de liste ale concurenților electorali, precum și fracțiuni parlamentare cu aceeași componență numerică din deputați independenți. Grație faptului că mărimea numerică a unei fracțiuni parlamentare rezultă din rezultatul alegerilor, constituirea de jure a fracțiunii, care deține peste 5 membri, este un act formal care legalizează activitatea acesteia. Regulamentul (art.4) prevede că fracțiunile parlamentare își aleg organele de conducere sau conducătorii, fără a stabili termenul, ceea ce trebuie înțeles că norma este stabilită pe toată perioada legislaturii. În continuare, deputații pot părăsi fracțiunea, sau fracțiunea poate exclude din rândurile sale unii membri. Deputatul care a părăsit fracțiunea sau a fost exclus din fracțiune poate, după o perioadă de 6 luni de la părăsirea fracțiunii sau de la excluderea sa din fracțiune, să se alăture la orice altă fracțiune. Astrfel fiind văzute lucrurile, considerăm că cererea comuniștilor de a anunța o pauză până la 4.09.09 pentru constituirea fracțiunii sale este neîntemeiată.

4. Deoarece grupul parlamentar al deputaților comuniști a părăsit ședința Parlamentului în mod conștient, fără a fi forțați să părăsească ședința legislativului, considerăm neparticiparea lor la procedura de alegere a Președintelui Parlamentului ca fiind neîntemeiată, deoarece au existat toate condițiile ca deputații comuniști să participe la constituirea organelor de lucru a Parlamentului, dacă ar fi dorit. Deputații PCRМ ar fi putut reveni în sala de ședințe, fiind informați indirect asupra voinței majorității constituite în Parlamentul RM de a constitui Comisia pentru alegerea președintelui Parlamentului, dacă ar fi dorit. Exercițându-și dreptul de a se eschiva de la procedura de vot, grupul politic al PCRМ a decis să nu participe, ceea ce însă nu poate invalida norma procedurală de alegere a președintelui Parlamentului cu majoritatea întrunită de voturi din partea deputaților prezenți la ședința de constituire a organelor de lucru a legislativului.

5. Grație faptului că ședința Parlamentului trebuie considerată legală, evident nu au fost încălcate cele 13 articole din Constituție enumerate în contestația prezentată CC de către PCRМ. Menționăm că decizia majorității calificate din legislativul RM de a aștepta examinarea contestației PCRМ și hotărârea finală a Curții Constituționale manifestă respectul pe care corpul legislativ îl exprimă față de rolul autorității de jurisdicție constituțională, și transmite un mesaj clar că deciziile noului legislativ s-au luat cu respectarea normei și spiritului Constituției, inclusiv a normelor prevăzute în Regulamentul Parlamentului RM. Conform Constituției RM, Curtea Constituțională garantează funcționarea autorităților statului, în condițiile separației puterilor în stat, supremației legii și democrației.

6. Situația de conflict creată între grupurile politice din legislativul RM atrage atenția asupra imperfecțiunii unor norme constituționale și legislative, care pot crea și alte tensiuni. Considerăm oportun să sugerăm legislatorilor din Parlamentul RM necesitatea unei reforme constituționale, care ar duce la completarea golurilor legislative și la reglementarea mai clară a tuturor situațiilor în care acționează autoritățile politice ale statului. Reforma trebuie să conducă fie la întărirea mecanismelor specifice regimului parlamentar, în care șeful statului nu poate dizolva un parlament național, fie la alegerea directă a șefului statului, în cadrul unor prezidențiale directe.

Pentru o activitate eficientă a legislativului, considerăm necesar ca Parlamentul să adopte în mod prioritar un proiect de Lege cu privire la statutul deputaților din opoziția parlamentară, ceea ce va contribui la întărirea autonomiei și democrației parlamentare, transformând pluralismul politic cu adevărat într-o valoare supremă, garantată.

Acest document a fost agreat unanim în urma dezbaterilor susținute la 4 septembrie, 2009.

#### **Participanții Dezbaterii publice și semnatarii Recomandărilor:**

Doctor habilitat în drept, prof.univ. Victor Popa  
Doctor habilitat în drept, conf.univ. Marcel Cușmir  
Doctor în drept, conf.univ. Alexandru Arsene  
Doctor în drept, Igor Munteanu  
Doctor în drept, conf.univ. Silvia Goriuc  
Doctor în drept, conf.univ. Victor Mocanu  
Doctor în drept, conf.univ. Viorel Furdui  
Doctor în drept, conf.univ. Aurel Băieșu  
Doctorand, Lector superior universitar, Ion Creangă